

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG

HLAHLOBO YA MAKGAOLAKGANG

SESOTHO PUO YA TLATSETSO
BOEMO BO PHAHAMENG
(Pampiri ya Bobedi)

POSSIBLE ANSWERS / MOONTLIKE ANTWOORDE SUPP 2007

KAROLO YA A
THOTHOKISO

POTSO 1

Tlhaka ya Basotho – P.T.P.K. Maboea

1.1	Anastrofi	(2)
1.2	Phetapheto ya moelelo	(2)
1.3	Karaburetso ya kutlo	(2)
1.4	Ka thuto	(2)
1.5	(i) Ho kgutsufatsa mola.
(ii) Ho natefisa thothokiso	(2)
1.6		
1.6.1	– mofo.	
1.6.2	– ke ho phatswa o etswe ditlhaka.	(4)
1.7	(b) ba kene ka setotswana ho tsa thuto.	(2)
1.8	Tshotleho. Ha o sa ithuti o ka ba kotsing ya ho hloleha ho iketsetsa.	(2)
1.9	Basotho	(2)
1.10	Ntjapedi; mpanaphatloha	(2)
1.11	khakhofoni	(2)
1.12	mofutsana ha a atise ho ba mpanaphatloha. O haellwa ke dijo / kgora.	(2)
1.13		
1.13.1	“O lahlehetswe ke seo o neng o se tshepile.	(2)
1.13.2	Thuso o e fumana bathong ba bang / batho ba phedisana.	(2)

- 1.14
1.14.1 Ho ja haholo. (4)
- 1.14.2 Motho ya hlopheliheng. (4)
- 1.15 Sejura / kgefutso. (2)
- 1.16 Maobane ho ne ho le monate; re kgora. Kajeno ba neng ba re thusa ba ile, ke tlala feela. (2)
- 1.17 A toboketsa moelelo. (2)

MATSHWAO A KAROLO YA A: [40]**KAROLO YA B
TSHWANTSHISO****POTSO 2*****Leru le Lefubedu – T.W.D. Mohapi***

- 2.1 Batho ba kgutse. (2)
- 2.2 Ha batho kaofela ba dula faatshe. (2)
- 2.3 O ile a ba tshepisa ho ba tlišetsa kgotso ka tsela e sa hlokeng ntwā. Sena se ile sa phethahala ha Lesotho le fumana tshireletso ya Borithane. (4)
- 2.4
- Makwanyane le bara ba Morena ba ile ba tshwara dikopano le setjhaba ba rera ho tlosa morena setulong.
 - Ba kgothaletsa setjhaba ho futuhela Maburu.
 - Bane se ba sa mamele morena. (4)
- 2.5 Ba ne ba tla lahlehelwa ke taolo ya lefatshe la bona. E be makgoba a melao ya manyesemane. Ba hloke bolokolohi naheng ya bona. (Tse pedi feela.) (4)
- 2.6 Phetoho ya moedi e ka tliša qaka ho Basotho hobane naha ya bona e a fokotseha. Ba tla hloka bolokolohi ba ho itsamaela feela ka ntle ho mangolo le makgulo le masimo a bona a tla nkuwa, mehlape ya bona e bolawe ke tlala. (Tse Tharo feela) (3)
- 2.7
- 2.7.1 Moetapele / Molwantshuwa
Ke Moshweshwe. Ke yena ya tobaneng le qaka e hlokang tharollo. O emetse setjhaba sa Basotho. Tsena tsohle di itshetlehile hodima dipuo le diketso tsa hae. O lwanela kgotso, naha ya hae. (3)
- 2.7.2 Mohanyetsi.
Ke Manyesemane le Maburu. Ho fihla ha bona ka Lesotho ho tlišitse mathata. Boteng ba bona bo kgahlanong le tsela eo Basotho ba neng ba iphelela ka yona. Ba batla naha, leruo le hore Basotho ba fetohē tumelong ya bona. (3)

- 2.8 Kopano ke matla. Borithane le Basotho ba tla thusana ha ba lwantshana le Maburu. Borithane e tla beha melao eo naha e tlang ho tsamaiswa ka yona. Boshodu bo tla eketseha. Ba nkelwa naha. (4)
- 2.9 E ne e le moetapele wa Maburu. (1)
- 2.10
- Dikgaruru di ile tsa fokotseha.
 - Ho bile le kgutso le kgotso. Basotho ba kgona ho lema tlala ya feela. Basotho ba tshela Mohokare ka mangolo. Baruti ba dula ka tokoloho. Diqeto tsohle tsa ngolwa faatshe. (6)
- 2.11
- 2.11.1 Ho lwantsha Basotho.
- 2.11.2 Ho se ntwana. (2)
- 2.12 Tjhe! O hlokahetse pele a kolobetswa. (2)

MATSHWAO A KAROLO YA B: [40]**KAROLO YA C
PADI****POTSO 3****Mehaladitwe ha e eketheha – T. Mafata**

- 3.1 E bontshitse hore ke ngwana ya sebete ya hloakang tshabo e bile a na le phehello ya ho fumana seo a se batlang. (2)
- 3.2 Ke ho fumana Kgama harehare kgohlong e tshabehang a le mong. Le ho bona marabe ao a a bolaileng ka matsoho a hae. (2)
- 3.3 O ne a bona e le yena ya rutileng bana ho ya kgohlong ka ha e ne e le tlwaelo ya hae ho ya teng. (2)
- 3.4 Ke ho disa, le ho tsoma. (4)
- 3.5
- 3.5.1 Dikgohlo tse dikotikoti tse mpehadi. (2)
- 3.5.2 Moru o teteyaneng haholo. (2)
- 3.6 Tjheseho ya Mafikeng ya ho fumana kgomo e nngwe e ntle e mo susumeleditse ho ya tsoma marabe a mang. Ka bomadimabe a wela kgohlong a tswa kotsi e mpe e ileng ya ba ya mmolaya. (4)
- 3.7 E ne e le bana ba motho. / Mafikeng e ne e le Moholwane wa Moffi (2)

- 3.8 Mesebetsing ya setso o bontshitse sebete le thahasello e matla ya ho disa mehlape ka lerato.
Ha dithutong tsa sekolo a ile a hlahella boemong bo phahameng ho feta bohle a ba a fumana thoriso ho tswa ho mesuwe. (4)
- 3.9 Dithaka tsa hae di ne di mo monela ha a ratana le Dibakiso
Batho ba motse le bona ba ne ba bona a ikgantsha ka tsa thuto.
Mmampholwane o ne a sa rate ba habo. (tse pedi feela) (2)
- 3.10 Tjhe. O ile a kgeloha metsamaong; a kgahlwa ke Sentebaleng ya ileng a mo ruta boitshwaro bo bobo, a qetella a tswile sekolong. (3)
- 3.11 - O kgutlile a se a hloka tjheseho ya meqoqo ya naheng.
- A fetohetse dijo tseo a hotseng ka tsona a batla diahammele
- A sa hlomphe batho ba baholo a sa tsotelle le ha ba ka mmona a eme le ngwanana.
- O ne a se a sa etse mesebetsi ya hae, a dula a bala dibuka. 2x3=(6)
- 3.12 Ke Theko. O ile a ya lebollong a kgutla a phetse a bile a na le boikarabelo. (3)
- 3.13 O ile a kgakgathwa ke bahlankana ba Sentebeleng a tswa kotsi tse mpe.
O hlolehile ho qeta dithuto tsa hae.
Ba habo ba hloka tshepo ho yena. (2)

MATSHWAO A KAROLO YA C: [40]**KAROLO YA D
DITSHOMO LE TSA SETSO****POTSO 4*****Bokgeleke ba Basotho – R. Moeketsi***

- 4.1
- Ditshomo tse buang ka diphoofolo
 - Ditshomo tse buang ka diphoofolo le batho
 - Ditshomo tse buang ka batho
 - Ditshomo ka batho le dibopuwa tse ding tsa mehlolo. (8)
- 4.2
- 4.2.1 B
- 4.2.2 (c)
- 4.2.3 D
- 4.2.4 A (4)

- 4.3
- 4.3.1 Nye
- 4.3.2 kgutla
- 4.3.3 Phate 3x2=(6)
- 4.4
- Ba ne ba rutwa boitshwaro le tlhompho.
 - Ba rutwa mamello mathateng.
 - Ba rutwa bokgeleke pineng le puong.
- 2x3=(6)
- 4.5
- 4.5.1 Moeto:
Mohwete letlalong la ngwana/
Kgole kapa tshwele e entsweng ka mosifa wa kgomo. (2)
- 4.5.2 Mofobe:
Monna ya nyetseng ngwanabo mosadi wa hao. (2)
- 4.5.3 Paladithwane:
Motho ya llang ka mahlaba hohle mmeleng ka nako tsohle. (2)
- 4.5.4 Lefohla:
Phoofolo e tshehadi e sa tswaleng. (2)
- 4.5.5 Dihlabosang:
Dijo tse monate, masutsa. (2)
- 4.6
- Ke ho bebofatsa mosebetsi o boima.
 - Ho fana ka morethetho o itseng wa ho sebetsa mmoho ka nako e le nngwe. (2)
- 4.7 O binwa ke banna
Ha ho uwa ntweng ba itokisetsa ho futuha le ha ba kgutla ntweng
Sepheo ke ho hakatsa bahlabani le ho tshosa ba direng. (4)

MATSHWAO A KAROLO YA D: [40]

KAROLO YA E
MOQOQO

POTSO 5

Pelong ya ka – S.M. Mofokeng

Qotso A

- 5.1 - ke motswalle ya tshepahalang ya kgonang ho tshwara makunutu.
- motswalle ya o kgothatsang ha o le mathateng.
- motswalle ya tla o thusa ha o hloka.
(motshwai a nke tse ding tse utlwahalang). 2x3=(6)
- 5.2 Metswalle e o kgothalletsang thuto; e sa o kgeloseng; e sa o rutang dintho tse sa dumellwang sekolong. (2)
- 5.3 Ba ka o senyetsa bokamoso ba o ruta mekgwa e loketseng batho ba baholo. O be o se o kgahlwa ke metsamao ya bona o lebala ka tsa bongwana. (3)
- 5.4 Ke Modimo/Mmopi. Hobane yena ha a kgetholle, o matla, o o jarela mefokolo. (2)
- 5.5 Lere ke seikokotlelo se thusang motho ha a na le bothata ba ho tsamaya. (2)
- 5.6 Ho tshehetsa motho ha a fokola. (2)
- 5.7 - Ha o imelwa ke mathata.
- Ha o seilwe ke ba heno.
- Ha o kula le ha o sotleha. (4)
- 5.8 Hobane tseo o neng o di tlwaetse o tshwanela ho di fetola o ithute tse ntjha. (2)
- 5.9 Morutwana o kgona ho etsa mosebetsi ka nako ya hae, a ikemetse, a ikganna le ho ikgethela mosebetsi wa hae wa matshwao a hodimo. (Le dikarabo tse ding tsa morutwana.) 2x3=(6)
- 5.10
- Lebitso la seteishene
- Bana bao a kopanang le bona
- Matlo a motse wa haba
- Batswadi ba hae.
(Tse tharo feela.) (6)
- 5.11 Phetoho (2)
- 5.12 Makgoweng / Mosebetsing (1)
- 5.13 Moo a leng teng ha ho na lerata le tshwanang le moo a sebetsang teng. (2)

MATSHWAO A KAROLO YA E: [40]

MATSHWAO KAOFELA: 80